

Justitsministeriet
Kontoret for Organiseret Kriminalitet

Dato: 31-01-2022
J. nr.: 2021-078124
Dok.nr.: 1785136

NEA Juridisk Sekretariat

–
Rigspolitiet
Polititorvet 14
1780 København V

Tlf.: 33 14 88 88
Email: politi@politi.dk

Evaluering af straffelovens § 79 a – opholdsforbud

1. Baggrund

Straffelovens § 79 a om opholdsforbud til personer med tilknytning til banderelateret kriminalitet blev indført ved lov nr. 1402 af 5. december 2017, som trådte i kraft den 7. december 2017. Det følger af lovens forarbejder, afsnit 2.1.3.10. i de almindelige bemærkninger, at der efter en periode på 4 år bør foretages en evaluering af opholdsforbuddet, herunder med henblik på en vurdering af, om der er behov for justeringer på baggrund af de praktiske erfaringer med ordningen.

Justitsministeriet har på den baggrund anmodet Rigspolitiet og Rigsadvokaten om en udtalelse.

Det bemærkes, at medmindre andet er angivet, anvendes 'bande' og 'bandegrupperinger' mv. i det følgende som fællesbetegnelse, der omfatter de forskellige dele af bandemiljøet, herunder rockergrupperingerne.

2. Ordningen om opholdsforbud

Efter straffelovens § 79 a, stk. 1, 1. pkt., kan en person, der idømmes ubetinget frihedsstraf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter for en overtrædelse, som er omfattet af straffelovens § 81 a (om strafforhøjelse for visse straffelovsovertrædelser med relation til en konflikt i bandemiljøet mv.), ved dommen gives et opholdsforbud.

Det samme gælder efter straffelovens § 79 a, stk. 1, 2. pkt., den, som idømmes ubetinget fængselsstraf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter for en overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer eller våbenloven, og som har tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, når overtrædelsen har relation til den dømtes tilknytning til gruppen.

Overtrædelse af et opholdsforbud straffes efter straffelovens § 124 a med fængsel indtil 2 år.

3. Erfaringer med opholdsforbud

3.1. Domme og sigtelser

I perioden fra 2018 til og med 2021 er der ifølge Rigsadvokaten i alt 92 personer, der ved endelig dom er idømt et opholdsforbud efter straffelovens § 79 a.

Rigspolitiet kan i forlængelse heraf oplyse, at i alt 21 personer i perioden fra 2019 til og med 2021 er sigtet 57 gange for overtrædelse af et opholdsforbud efter straffelovens § 79 a, mens der ifølge Rigsadvokaten er i alt 6 personer, der har modtaget en endelig afgørelse for overtrædelse af et idømt opholdsforbud efter straffelovens § 124 a.

Det er Rigsadvokatens vurdering, at domstolene følger det i forarbejderne til straffelovens § 124 a fastsatte strafudgangspunkt, hvorefter en overtrædelse af et opholdsforbud i førstegangstilfælde som udgangspunkt skal straffes med ubetinget fængsel i 60 dage.

3.2. Politiets erfaringer med opholdsforbud

Halvdelen af landets politikredse har gode erfaringer med anvendelse af opholdsforbud efter straffelovens § 79 a.

Det er politikredsens vurdering, at opholdsforbud efter straffelovens § 79 a kan være et effektivt redskab til at fjerne bandemedlemmer fysisk fra deres sædvanlige miljø. Det er samtidig kredsens vurdering, at bandemedlemmerne typisk oplever det som meget indgribende at blive forhindret i at færdes i f.eks. det område, hvor de er opvokset og har deres daglige liv.

Et opholdsforbud medfører ikke nødvendigvis mindre uro eller færre konflikter, men det medfører i nogle tilfælde, at grupperinger i perioder svækkes og har mindre aktivitet. Det er således erfaringen fra flere politikredse, at et opholdsforbud medfører, at det pågældende medlem af en gruppering fjernes fra sine faste og vante omgivelser og dermed bliver tvunget til at opholde sig et sted, hvor grupperingen ikke er så talstærkt til stede.

Bandegrupperinger er imidlertid meget dynamiske og mobile, herunder i forhold til deres opholdssted. Enkelte politikredse er således bekendt med, at gruppens opholdssted er blevet flyttet til steder placeret uden for det geografiske område, der er omfattet af opholdsforbuddet. Dette ses særligt at være tilfældet, hvor flere af en grupperings medlemmer er idømt et opholdsforbud i det samme område.

Rigspolitiet kan endelig oplyse, at de resterende politikredse ikke har erfaring eller kun begrænset erfaring med redskabet.

Endvidere bemærkes, at muligheden for at idømme et opholdsforbud alene har eksisteret i fire år, og at den persongruppe, der modtager et opholdsforbud, typisk bliver idømt længere fængselsstraffe, og at opholdsforbuddet derfor først får virkning efter endt afsoning.

3.3. Anklagemyndighedens erfaringer med anvendelse af opholdsforbud

Opholdsforbud efter straffelovens § 79 a har i perioden 2018-2020 været udpeget af Rigsadvokaten som et anklagerfagligt fokusområde. Det betyder, at Rigsadvokaten i samarbejde med de regionale statsadvokater i perioden løbende har fulgt anvendelsen af bestemmelsen for derigennem at afdække bestemmelsens anvendelse i retspraksis.

Det er Rigsadvokatens vurdering, at der i sager, hvor den tiltalte dømmes efter straffelovens § 81 a, typisk også idømmes et opholdsforbud efter § 79 a, stk. 1, 1. pkt., når der er nedlagt påstand herom.

Det er imidlertid Rigsadvokatens vurdering, at der kan være visse bevismæssige udfordringer forbundet med at få en tiltalt idømt et opholdsforbud efter straffelovens § 79 a, stk. 1, 2. pkt. Det skyldes, at domstolene på baggrund af ordlyden af bestemmelsen i visse tilfælde har lagt til grund, at bandetilknytningen skal være gældende på domstidspunktet og ikke på gerningstidspunktet. Bandetilknytningen på domstidspunktet kan dog være vanskelig at

bevise, navnlig hvis den tiltalte har været varetægtsfængslet i en længere periode op til dommen.

Der kan fra retspraksis henvises til Østre Landsrets dom af 29. januar 2020 (gengivet i U.2020.1389), hvor landsretten frifandt den tiltalte for anklagemyndighedens påstand om opholdsforbud under henvisning til, at den tiltalte ikke længere havde tilknytning til en bande-gruppering på tidspunktet for landsrettens domsafsigelse.

3.4. Særligt om den geografiske udstrækning af et idømt opholdsforbud

Opholdsforbud er et forbud mod at færdes eller opholde sig i et eller flere geografisk nærmere afgrænsede områder. Områderne omfatter stedet, hvor kriminaliteten er begået, eller hvor gruppen af personer, som den domfældte er tilknyttet, opholder sig, jf. straffelovens § 79 a, stk. 2.

Forarbejderne til straffelovens § 79 a lægger bl.a. op til, at et opholdsforbud som udgangspunkt skal omfatte den eller de kommuner, hvor den banderelaterede lovovertrædelse, der ligger til grund for opholdsforbuddet, er begået. Retsspraksis viser imidlertid, at domstolene – med enkelte undtagelser – hidtil har lagt en restriktiv linje ved fastsættelsen af opholdsforbuddets geografiske udstrækning. Det skyldes, at domstolene foretager en samlet proportionalitetsafvejning, hvor bl.a. karakteren, omfanget og grovheden af den begåede kriminalitet, herunder om den begåede kriminalitet har forbindelse til en konflikt mellem forskellige grupper, indgår. Domstolene synes på den baggrund overordnet set at være tilbageholdende med at idømme opholdsforbud, der gælder for hele kommuner.

Østre Landsret har dog i dom af 21. juni 2021 (gengivet i TfK.2021.971) afgrænset et opholdsforbud til bl.a. at omfatte samtlige registrerede klubhuse og andre lokaliteter, der relaterer sig til en navngiven gruppering samt støttegrupper i Danmark, og dertilhørende jordstykker.

Det er politikredsens vurdering, at den geografiske udstrækning af opholdsforbuddet efter straffelovens § 79 a, stk. 2, generelt vurderes at være relevant og tilstrækkelig. Københavns Politi har dog bemærket, at det er erfaringen, at domstolene typisk fastsætter opholdsforbuddet til at omfatte et geografisk meget afgrænset område, og at det efter Københavns Politis opfattelse vil være hensigtsmæssigt, hvis områderne blev udvidet, idet dette kan have indvirkning på grupperingernes mulighed for at finde nye opholdssteder. Rigspolitiet skal i forlængelse heraf bemærke, at øget brug af opholdsforbud i hele kommuner – i det omfang det er muligt – potentielt vil medføre, at grupperingen hindres i at flytte tilholdsstedet inden for kommunen, f.eks. til en anden bydel i kommunen.

Rigspolitiet vurderer dog, at i det omfang kriminaliteten er begået langt fra det geografiske område, hvor gruppen normalt opholder sig (f.eks. hvis kriminaliteten er begået i Jylland, mens gruppen primært opholder sig på Sjælland), vil opholdsforbuddet alene have en begrænset effekt, medmindre der samtidig idømmes et opholdsforbud i det område, hvor gruppen normalt holder til.

Det er herudover politikredsens vurdering, at når navnlig rockere som følge af et opholdsforbud efter straffelovens § 79 a bliver afskåret fra at komme i gruppens klubhuse, medvirker det til, at det bliver mere vanskeligt for de pågældende at genoptage deres kriminelle aktiviteter i klubregi.

Rocker- og bandemiljøet er imidlertid – som nævnt - meget dynamisk, hvilket også afspejles i gruppernes tilholdssteder. Det er således ikke ualmindeligt, at grupperinger (herunder også rockergrupperinger) flytter til nye tilholdssteder. Det kan eksempelvis skyldes, at eksisterende tilholdssteder lukkes af politiet eller kommunen, interne forhold i grupperingen, billigere lejemaal på en anden adresse mv. I praksis kan det have den konsekvens, at de tilholdssteder, som er omfattet af den dømtes opholdsforbud, ikke længere benyttes som et tilholdssted, når den dømte har afsonet sin (eventuelle længerevarende) dom, og dermed kan et opholdsforbud, der alene omfatter klubbens aktuelle tilholdssteder, vise sig at være uden konsekvens for personens færden eller aktiviteter i klubregi efter endt afsoning.

3.5. Politiets håndhævelse af den dømtes overtrædelse af opholdsforbud

Rigspolitiet vurderer, at det generelt er muligt at håndhæve opholdsforbuddene. En væsentlig årsag hertil er, at politiet har et godt kendskab til de dømte personer og de grupperinger, som personerne er tilknyttet. Håndhævelsen sker således ikke alene ved, at personerne antræffes af politiet inden for det område, der er omfattet af opholdsforbuddet, men også gennem politiets systematiske monitorering af bandemiljøet, hvor der f.eks. via andre efterforskninger, tilgængelig videooptagelse og lignende tilgår politikredsene oplysninger om, at et opholdsforbud er overtrådt.

Flere politikredse har dog påpeget, at håndhævelsen af opholdsforbuddet i praksis bliver besværliggjort af, at domstolene – som nævnt under afsnit 3.4. – er tilbageholdende med at idømme opholdsforbud, der gælder for hele kommuner. Når opholdsforbuddet begrænses til udvalgte områder eller enkelte, specifikke adresser, stiller det tilsvarende store krav til politiets dokumentation for, hvor overtrædelsen er sket, ligesom der eventuelt skal udarbejdes detaljeret kortmateriale mv., før et opholdsforbud kan håndhæves af politiet.

3.6. Beregning af længden af opholdsforbud

Det følger af straffelovens § 79 a, stk. 4, at et opholdsforbud gives fra 1 til 10 år regnet fra endelig dom. Det følger endvidere af straffelovens § 79 a, stk. 4, at den tid, hvor den dømte afsoner fængselsstraf, ikke medregnes i opholdsforbuddets gyldighedsperiode. Ved afsoning af fængselsstraf forlænges opholdsforbuddet således med den tid, som den pågældende har afsonet, eller eventuelt har været varetægtsfængslet. Det gælder også, hvis afsoningen eller varetægtsfængslingen påbegyndes efter, at opholdsforbuddet er trådt i kraft.

Som følge heraf kan det være vanskeligt for såvel den domfældte som politiet at holde styr på, hvornår et idømt opholdsforbud gælder.

Det er Rigsadvokatens vurdering, at dette i visse tilfælde vil kunne føre til, at der ikke kan føres bevis for, at den domfældte har det fornødne forsæt til at overtræde et opholdsforbud, og at der derfor ikke kan ske domfældelse efter straffelovens § 124 a.

For at imødegå disse udfordringer besluttede Rigsadvokaten og Rigspolitiet i august 2021, at Politiets Administrative Center (PAC), Kriminalregisterafdelingen, fremadrettet skal forestå vejledning om varigheden af opholdsforbud idømt efter bl.a. straffelovens § 79 a. Det blev samtidig besluttet, at opholdsforbud efter bl.a. straffelovens § 79 a registreres særskilt i Kriminalregisteret (KR). Kriminalregisterafdelingen sikrer samtidig, at der altid udarbejdes

og journaliseres et notat, når en person, der er idømt et opholdsforbud, eller dennes forsvarsadvokat, modtager vejledning om længden af et idømt kontaktforbud. Dette kan understøtte en eventuel senere proces, hvor anklagemyndigheden skal bevise overtrædelse af opholdsforbuddet.

4. Afsluttende bemærkninger

Politiet og anklagemyndigheden har overordnet gode erfaringer med anvendelse af opholdsforbud efter straffelovens § 79 a, som bl.a. kan være et effektivt redskab til at fjerne bandemedlemmer fra deres sædvanlige nærmiljø. Opholdsforbud medfører dog ikke nødvendigvis mindre uro eller færre konflikter, men det kan i nogle tilfælde medføre, at en gruppering i perioder er svækket eller har mindre aktivitet i de berørte områder.

